

Viszonzásom — a' szó teljes értelmében — olly szíves volt, hogy azt nyilvános „jaj“ követé. — Már az igaz, hogy én bizony némely hidegen ölelő színész szerepét is természetesen vinném: annyival inkább, mert mikor a' kérdés való, azzal szoktam felelni. — Kandi fürkészéség keletkezett a' szép nő színváltozását kerdőre vonandó: de szerencséjére felsüstorgott kün az első rakéta, 's így leplezetten maradt.

(Folyt. követhetik.)

ÉLETTÖRTÉNET.

T e l l e z E l e o n o r a .

(Vége).

Nem is csatlakozott számolásában Eleonora; mert ez utóbbi jelenet után Ferdinand elhatározta, mindent elkövetni bírásaért. Kézét ajánlá még azon estve Eleonorának, 's megegyezését nyerve, tudtára adta Acugnának, hogy azt ne nézze többé feleségének.

Rettenetes csapás volt ez — az érzékenyen szerető grófnak: de felesége hűségében bizva, kevély daczos feleletet adott a' fejedelemnek. Azonban milly nagy lön leverettetése, midőn nejétől hideg gúny-mosolylyal fogadtatva, az elválás iránti megegyezését értette. Esdeklett, sirt, szemrehányásokat, ígéretekét tön: de mind erre nem hajtván a' hideg Eleonora, dühösködött, és erővel akarta őt birtokában megtartani; míg végre — tömlöczbe hurczoltatott. — Eleonora pedig trónra emelvetett 1371-ben.

Kevés idő telt-el, 's kimutatta Eleonora, hogy uj férjében is nem az érette olly áldozatot tett Ferdinandot, csak a' királyt szerette. Alig veté-el fő gondját, hogy a' törvénynek minden szabálya szerint megkoronáztassék, midőn hatalmas helyzetét ujabb meg ujabb szerelmi kalandok intézésére 's más más kegyenczeknek hálóra kerítésére használta. Mindenki látta, tudta hűtlenségét, egyedül a' királyt tartotta ravasz hízeltégeivel ámulatban, ki is folyvást olly vakon szerette, hogy senki sem meré csak távulról is figyelmeztetni. Végre tökélyesen rab-szolgájává alázván az uralkodni tudó Eleonora az előtti királyát, fejedelmét, — egészen magához vonta utóbb az ország igazgatását is.

Több kegyencz után leghevesebb indulattal vonzatott Eleonora a' király természetfi testvére, a' szerencsétlen Ines de Castro fíja, János, az avisi rend nagymestere iránt. Ingerlé ez indulatját annak néma búja 's epedő szerelme, mellyet félre-ismerhetlenül látni lehetett egész valóján; mert szembetünőleg keresett János

minden alkalmat a' királyné közelében lehetni, ezt sétáin, kocsi-
zásain, vadászatain, ha bár távulról is, követhetni. Órákat töltött
körében néma bűba merülve, az az előtt csupa élet, tüzes ifjú:
de szerelmének soha szavakat nem adott; magába rejté, fojtá szen-
vedélyét. Kedvező alkalmakat igyekezett tehát Eleonora a' bátor-
talannak magányos összejövetelre szerezni; de azok el nem fogad-
tattak. Váratlan 's megfoghatlan volt ez Eleonora előtt. Nyilvá-
nos volt, hogy őt nem kedveli; de kit szeret tehát a' bájló, az
udvar minden hölgye között legbájlóbb Eleonora mellett? Ez olly
talány lőn Eleonorának, melly egész valóját a' legfeszültebb figye-
lemben tartá.

Körülvéteté tehát Jánost, kiért most még hevesebb indulattal,
's a' megszégyenülés boszújában, a' féltés egész dühével égett,
meghitt kémjeivel. Tudta már Jánosnak éji 's nappali minden lé-
pését; 's arról szeretett volna meggyőződni, hogy csak őt, egye-
dül őt keresi; mert azon órákon kívül, mellyeket körében töl-
tött, magányba zárkozva, vagy tiszteinek szigorú végzésében
élt.

Felvilágosodék végre az érdekes titok. Egy heves nyári dél-
után fürdeni ment János a' királyi kertek egyikébe. A' királyné-
nak egyik meghittje belopódzott a' csak betett de be nem zárt
fürdő-kamra előszobájába, hol lerakva látván a' nagymester öltö-
zetét, zsebeit vizsgálni kezdte, vonzalmát felfedező valamelly le-
vél vagy tárcza feltalálhatását remélve. Azonban semmi a' félet
nem talált, csak egy különös remekmű voná magára figyelmét.
Fegyverei 's az avisi rend keresztje mellett feküdt egy, vékony
arany lánczocskán függő opál szivecske rubin lángokkal, nagy érté-
kű gyémántokkal körülfogalva. Gyönyörködve nézegetvén az ud-
varnok, vizsgálása közben akaratlanul nyomá-meg valamelly titkos
rugóját. Fel pattant az, — 's egy angyal-kép mosolygott a' bá-
mulóra e' körülírással, alig látható apró arany betűkkel: „még el-
rejtettebben ég értted Avisi János.“ — A' vonások Eleonoráéi
— de a' tűz's, vad indulatot szikrázó fekete szemek helyett, bájo-
ló, szelid kék szemek voltak. A' szabályos vonások nem azon
élet-örömet, kevély fölséget fejezék-ki, hanem bánatos epedéssel
indítanak részvétre. — Nem Eleonora képe volt ez, hanem
Mariáé, az igénytelen csendes szelid Mariáé, a' királyné testvér-
hugáé, ki a' derék Alvarmiasnak néhány évig boldog nője volt,
most másfél év óta bánatos özvegye. Bánatját eloszlatni hívta őt
a' királyné az udvarhoz: de ő nem az udvarhoz, csak testvérehez
jött, a' hibái mellett is szívesen szeretett testvérehez. Nem is
vett részt semmi pompás fényes, lármás ünnepélyekben, egyedül

a' biztosabb körökben 's a' szép természet örömeinek édelésére jelent-meg.

Futott királynéjához az udvarnok a' fontos fölfedezéssel. — „Lehetetlen! nem jól látál — kiáltott az — bizonyosan az én képem volt; kettőnk vonásai között csalo a' hasonlatosság!”

„Felséges asszonyom — viszonzá az udvarnok — volt ugyan némi hasonlatosság; de ki ne tudná a' felséged lángoló fekete szemét Maria bágyadt kék szemeitől, felséged fényes ében fekete fürtjeit Maria elhanyagolt szürkés szőke fürtjeitől, ki a' felséged rangjához illő bibor öltözetét Maria szinte klastromi gyászából megkülönböztetni?”

„Ő tehát — bizonyosan ő?!” — folytatá a' királyné. — Ki tudná képzelni, hogy az együgyű szótlan Maria én mel ettem — lehetetlen — de ha még is úgy volna?” — Végig ment képzeletében Jánosnak magaviseletén, 's fejtve lön annak minden mozdulata, minden rejtélyes, mély indulatot eláruló szava. Vadul kaczagott föl merengéséből, 's — „várj kigyó!” — kiálta-fel dühösen.

Mariának kevés nap múlva tudtára adá, hogy unalmas egyforma bánatossága terhére kezd lenni; hogy ez zavarja az udvar vigalmait. — Visszavonult tehát Maria jószágaira, 's kevés idő múlva tudósítás érkezék, hogy hirtelen, véletlen, kinos görcs-vonaglások között meghalt.

Mindenki a' királynét gyanította, János hitte Maria gyilkosának, és szinte kétségbeesve fájdalmában boszút esküdött. Eleonora szerelme is vad gyűlöléssé vált, 's nem nyugodott, míg az udvartól Jánost el nem távolította a' királynak több testvérével együtt, kikben egykori trón-örökösöktől tartott, kivált most, midőn már Ferdinand hanyatlását látta. Egyetlen leányát Beatrixot, a' castiliai király II-ik Jánoshoz örömet adta férjhez; mert tudta az ország törvényét, minél fogva majd, mint idegen fejdelem nője, nem uralkodhatik, ha különben Ferdinand halála után reá nézne is a' korona, 's így remélheté, hogy egykor, ha bár csak mint kormányzó is, az uralkodást kezei közt tarthatja-meg.

Ferdinand 1383-ban csakugyan meghalt: Eleonorának jól kiszámolt tervei valóban sikerültek; mert bár gyűlölte is őt a' népszarnokságaért, de a' mélyebb politica félvén, hogy könnyen Castilia hatalma alá kerülhetne az ország, inkább a' kisebb rosszat választá.

Azonban előállott 1385-ben Avisi János régi boszújával szívében, 's 40 hiv barátjával betörvén a' királyi palotába, a' királynénak akkori kedvesét, Andeyero Fernandes oureni grófot, annak ol-

dala mellett megölte. — Jajgatás, siralom tölté-be a' palotát; se-regestől tódult a' nép elő a' városhól e' gyilkosság hírére, 's János ki akarván kémlelni, mily indulattal viseltetnek iránta, azon hirt terjesztette-el, hogy őt ölte meg az oureni gróf. Dühösség fogá-el a' sokaságot; fegyverekkel, tüzes úszkókkal rohantak a' palota ostromlására. Ekkor megmutatta magát egy erkélyen, 's nemcsak öröm-kiáltásokkal fogadtatott a' grófot gyűlölt nagy csoporttól, hanem királynak is kikiáltatott. Dühösen rohantak a' királyné részén levőkre.

Eleonora látván Jánosnak nagy pártját, elfutott, 's vejénél keresett oltalmat, segedelmet. Elő is állott a' castiliai király, de nem Eleonora, hanem ön jogai oltalmazására; 's minthogy benne nem bízott, Tordesillasba vitette, és egy kolostorba záratta.

Országgyűlést hirdetett János Coimbrába, hol nevezetes jogtudósok megmutaták a' rendeknek, hogy Ferdinand leányának, ha szinte hajadon volna, 's az országban laknék is, nem volna joga a' koronára, anyja nem lévén soha törvényesen elválasztva első férjétől, — hogy Ferdinand törvényes testvéreire nézne ugyan egyenesebben a' birodalom, de azoknak nincsen annyi érdemek, mint Jánosnak eddig is már, az ország 's nép körül, 's azért csak tőle várhatnak a' hatalmas Castilia ellen oltalmat, csak ő tarthatná-meg az ország függetlenségét. Ezek után előállott a' vitéz Don Alvarez Pereira, ki már a' mult villongásokban, több vitéz tette között egyszer 7000 emberrel vert vissza 30.000 Castiliait, 's kikiáltotta, hogy „Avis nagymestere a' király!“ — és levetvén kesztyűjét így szólla: „ki velem egy értelemben nincs, vegye-fel kesztyűmet!“ — Sok ezer hang viszonzotta, 's ismételte, hogy a' nagymester a' király.

'S valóban boldogsága kezdete volt Portugalliának a' választás; mert János háborúban rettenthetlen vitéz, különben békét szerető, jóltevő atyja volt népének, 's törzsöke lett az azután két századon keresztül olly dicsőséggel uralkodott ugy nevezett fattyú-ágnak. Harmadik fija H a j ó z ó H e n r i k nyitott utat a' Portugalloknak Keletindia birtokára, Puerto Santo, Madeira 's Afrika mellett eső több szigetnek feltalálása által. — Ő alatta 's maradékai II-ik János és Emmanuel alatt érte-el Portugallia arany idejét, dicsőségének, gazdagsága és hatalmának tetőpontját.

Eleonora holtig kolostorba zárva marczongló irigységgel nézte magányából a' tőle előbb olly indulatosan szeretett, mint utóbb gyűlölt Jánosnak népáldotta uralkodását.